

امام سجاد سلام الله عليه در بینش اهل سنت

وجود مقدس امام سجاد سلام الله عليه در چهارم شعبان المعظم سال سی و هشت هجری قمری در مدینه منوره دیده به جهان گشود. پدر گرامی ایشان مولانا حضرت ابا عبدالله الحسین سلام الله عليه و مادر گرامی ایشان حضرت شهر بانو سلام الله عليها می باشد.

شخصیت فردک امام سجاد سلام الله عليه

در این بخش به شخصیت والای حضرت از قول علماء و بزرگان اهل سنت اشاره می شود:

زهرک ، ابو حازم ، سعید بن مسیب و مالک :

ابن عماد حنبلی از قول این چهار نفر چنین نقل می کند:

قال الزهري ما رأيت أمدا أفقه من زين العابدين لكنه قليل المديث وقال أبو حازم الأعرج ما رأيت هاشميا أفضل منه وعن سعيد بن المسيب قال ما رأيت أروع منه وقال مالك بلغنى أن علي بن المسين كان يصل في اليوم والليل ألف ركعة إلى أن مات وكان يسمى زين العابدين لعبادته.

زهري گفته : ندیدم کسی فقیه تر از زین العابدین ولی از او روایت کم نقل شده است. ابو حازم گفته: هیچ فرد هاشمی را ندیدم که برتر از امام سجاد علیه السلام باشد. و از سعید بن مسیب نیز منقول است که گفت: ندیدم کسی با تقوا تر از امام سجاد علیه السلام باشد. مالک نیز گفت: به من خبر رسید که علی بن حسین [امام سجاد سلام الله عليه] در شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند است تا اینکه از دنیا رفت. و به زین العابدین نام گذاری شد به علت کثرت عبادتش.

العكرى الحنبلي، عبد الحى بن أحمد بن محمد (متوفى 1089هـ)، شذرات الذهب فى أخبار من ذهب، ج 1 ص 105 ، تحقيق: عبد القادر الأرناؤوط، محمود الأرناؤوط، ناشر: دار بن كثير - دمشق، الطبعة: الأولى، 1406هـ .

يعقوبى :

يعقوبى نیز در تاریخ خود چنین می نویسد :

وكان أفضل الناس وأشدهم عبادة وكان يسمى زين العابدين وكان يسمى أيضا ذا الثفتان لما كان في وجهه من أثر السجود وكان يصل في اليوم والليل ألف ركعة ولما غسل وجد على كتفيه جلب كجلب البعير فقيل لأهله ما هذه الآثار قالوا من ممله للطعام في الليل يدور به على منازل الفقراء. قال سعيد بن المسيب ما رأيت قط أفضل من علي بن المسين.

او برترین مردم زمانش بود و شدید ترین آنان در عبادت بود و او زین العابدین نامگذاری شده بود و همچنین به ایشان ذا الثفتان گفته می شد چرا که در صورت ایشان اثر سجده بود و ایشان در شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند و هنگامی ایشان را غسل می دادند، بر روی دوش ایشان اثر جراحت مانند زخم شتران بود. به خانواده ایشان گفته شد: این ها آثار چیست؟ پاسخ دادند: اثر حمل غذا در شب است که بر منزل فقرا می بردند. سعید بن مسیب گفت: برتر از علی بن الحسین ندیدم.

اليعقوبى، ج 2 ص 303 ، أحمد بن أبى يعقوب بن جعفر بن وهب بن واضح (متوفى 292هـ)، تاريخ اليعقوبى، ناشر: دار صادر - بيروت.

ابو نعيم اصفهاني :

ابو نعيم اصفهاني چنین می نویسد :

علی بن المسین بن علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنهم زین العابدین و منار القانتین کان عابدا وفیا و موادا مفیا.

علی بن الحسین [امام سجاد علیه السلام] زینت عبادت کنندگان و نماد عابدین بود. او فردی عابد و وفا کار و به آرامی راه می رفت.

الأصبهانی، ابونعیم أحمد بن عبد الله (متوفای 430هـ)، حلیة الأولیاء وطبقات الأصفیاء، ج 3 ص 133، ناشر: دار الكتاب العربی - بیروت، الطبعة: الرابعة، 1405هـ.

أبو الولید الباجی :

وی در مورد شخصیت امام سجاد سلام الله علیه از قول زهری چنین می نویسد :

مدتنا أبو الیمان أفبرنا شعیب عن الزهری قال مدتني علی بن المسین وكان أفضل أهل سنة وأمسنهم طاعة.

علی بن الحسن برای من صحبت کرد و او برترین اهل سنت و از نظر اطاعت از خداوند، بهترین آنان بود.

الباجی، سلیمان بن خلف بن سعد ابوالولید (متوفای 474هـ)، التعلیل والتجریح لمن خرج له البخاری فی الجامع الصحیح، ج 3 ص 956، تحقیق: د. ابولبابة حسین، ناشر: دار اللواء للنشر والتوزیع - الرياض، الطبعة: الأولى، 1406هـ - 1986م.

ابن ابی حازم :

بیهقی از قول ابن ابی حازم چنین نقل می کند :

قال ابن أبی مازم وهو من العلماء السلف: ما رأیت هاشمياً أفضل من زین العابدین علی بن المسین رضی الله عنهما.

ابن ابی حازم که از علمای گذشته است گفت: هیچ هاشمی را ندیدم که برتر باشد مگر زین العابدین، علی بن الحسین.

البیهقی، أبو الحسن ظهیر الدین علی بن زید، الشهیر بابن فندمه (متوفای 565هـ) لباب الأنساب والألقاب والأعقاب، ج 1 ص 13، دار النشر: طبق برنامه الجامع الكبير.

ابن عساکر :

ابن عساکر شافعی نیز پیرامون آن حضرت می نویسد:

وكان یسمى بالمدينة زین العابدین لعبادته.

او [امام سجاد علیه السلام] در مدینه به خاطر عبادتش، سجاد نامیده شد.

ابن عساکر الدمشقی الشافعی، أبی القاسم علی بن الحسن ابن هبة الله بن عبد الله، (متوفای 571هـ)، تاریخ مدینه دمشق و ذکر فضلها وتسمیة من حلها من الأمثال، ج 41 ص 379، تحقیق: محب الدین أبی سعید عمر بن غرامة العمری، ناشر: دار الفكر - بیروت - 1995.

ابن خلکان :

ابن خلکان نیز در مورد حضرت امام سجاد سلام الله علیه چنین می نویسد:

زین العابدین أبو المسن علی بن المسین بن علی بن ابی طالب رضی الله عنهم أجمعین المعروف بزین العابدین... هذا وهو أمد

الأئمة الأثنی عشر ومن سادات التابعین قال الزهری ما رأیت قرشیا أفضل منه.

زین العابدین، ابوالحسن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب معروف به زین العابدین... ایشان یکی از ائمه دوازده گانه و از بزرگان تابعین می باشد.

زهری گفته است: هیچ فرد قریشی برتر از او [امام سجاد علیه السلام] ندیده ام.

ابن خلکان، ابوالعباس شمس الدین أحمد بن محمد بن أبی بکر (متوفای 681هـ)، وفيات الأعیان و انباء أبناء الزمان، ج 3 ص 267، تحقیق احسان

عجلی :

عجلی از استوانه های علمی اهل سنت نیز چنین می نویسد :

علی بن المسین بن علی بن ابی طالب مدنی تابعی ثقةً وکان رجلاً صالحاً قال العجلی ویروی عن الزهری قال ما رأیت هاشمیا قطاً أفضل من علی بن المسین.

علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب، اهل مدینه و تابعی و فردی ثقة و مورد اطمینان است و او فرد صالحی بود. عجلی نقل می کند: از زهری نقل می کند که او می گفت: هیچ فرد هاشمی برتر از علی بن الحسین ندیدم.

العجلی، أبی الحسن أحمد بن عبد الله بن صالح (متوفای 261هـ)، معرفة الثقات من رجال أهل العلم والحديث ومن الضعفاء وذكر مذاهبهم وأخبارهم، ج 2 ص 153 ، تحقیق: عبد العظیم البستوی، ناشر: مکتبه الدار - المدینة المنورة - السعودیة، الطبعة: الأولى، 1405 - 1985م.

شیبانی نیز مانند این مطالب را نقل می کند :

الشیبانی، أحمد بن عمرو بن أبی عاصم (متوفای 287هـ)، الزهد، ج 1 ص 166 ، تحقیق: عبد العلی عبد الحمید حامد، دار النشر: دار الریان للتراث - القاهرة، الطبعة: الثانية 1408 .

یحیی بن سعید :

ابن سعد و ابن عبدالبر از قول یحیی بن سعید چنین می نویسند :

مدثنا ممد بن زید عن یحیی بن سعید قال سمعت علی بن مسین وکان أفضل هاشمی أدركته.

یحیی بن سعید نقل می کند: از علی بن الحسین روایت شنیدم و او برترین فرد هاشمی بود که او را درک کرده بودم.

البصری الزهری، محمد بن سعد بن منیع أبو عبدالله (متوفای 230 هـ)، الطبقات الكبرى ، ج 5 ص 214 ، دار النشر : دار صادر - بیروت ، طبق برنامه الجامع الكبير .

النمری القرطبی المالکی، ابو عمر یوسف بن عبد الله بن عبد البر (متوفای 463هـ)، التمهید لما فی الموطأ من المعانی والأسانید، ج 9 ص 156 ، تحقیق: مصطفی بن أحمد العلوی، محمد عبد الكبير البکری، ناشر: وزارة عموم الأوقاف والشؤون الإسلامية - المغرب - 1387هـ..

سعید بن مسیب :

مزنی و ذهبی از قول سعید بن مسیب چنین می نویسند :

قال رجل لسعید بن المسیب : ما رأیت أمدا أروع من فلان. قال هل رأیت علی بن المسین ؟ قال : لا ، قال : ما رأیت أروع منه.

فردی به سعید بن مسیب گفت: من از فلان شخص فردی با تقوا تر ندیده ام. سعید بن مسیب به او گفت: آیا علی بن الحسین را دیده ای؟ گفت خیر. سعید گفت: من با تقوا تر از علی بن الحسین ندیده ام.

المزنی، ابوالحجاج یوسف بن الزکی عبدالرحمن (متوفای 742هـ)، تهذیب الکمال، ج 20 ص 389 ، تحقیق: د. بشار عواد معروف، ناشر: مؤسسه الرسالة - بیروت، الطبعة: الأولى، 1400هـ - 1980م.

الذهبی الشافعی، شمس الدین ابو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان (متوفای 748 هـ)، سیر أعلام النبلاء، ج 4 ص 391 ، تحقیق: شعيب الأرنؤوط، محمد نعیم العرقسوسی، ناشر: مؤسسه الرسالة - بیروت، الطبعة: التاسعة، 1413هـ..

ابن حجر :

این حجر هیتمی مکی نیز در کتاب الصواعق خود پیرامون شخصیت والای امام سجاد سلام الله علیه چنین می نویسد :

وزین العابدین هذا هو الذى فلف أباه علما وزهدا وعبادة وكان إذا توحأ للصلاة اصفر لونه فقيل له فى ذلك فقال ألا تدرين بين یدی من أقف.

زین العابدین جانشین پدرش در علم و زهد و عبادت بود و چون برای نماز وضو می گرفت، رنگش زرد می شد و در این باره از او سوال شد، فرمود:
هیچ می دانید در مقابل چه کسی می ایستم؟!

الهیثمی، ابوالعباس أحمد بن محمد بن علی ابن حجر (متوفای 973هـ)، الصواعق المحرقة علی أهل الرفض والضلال والزندقة، ج 2 ص 582 ، تحقیق: عبد الرحمن بن عبد الله الترقی - کامل محمد الخراط، ناشر: مؤسسة الرسالة - لبنان، الطبعة: الأولى، 1417هـ - 1997م.

مزی و ابن حجر :

مزی و ابن حجر، دو تن از استوانه های رجالی اهل سنت از قول مالک چنین نقل می کنند :

وَ قَالَ ابن وهب ، عن مالک : لم یکن فی أهل بیت رسول الله صلى الله علیه و سلم مثل علی بن المسین.

عن مالک نقل است که گفت: در اهل بیت پیامبر صلی الله علیه [وآله] و سلم فردی مانند علی بن الحسین نبود.

المزی، ابوالحجاج یوسف بن الزکی عبدالرحمن (متوفای 742هـ)، تهذیب الکمال، ج 20 ص 387 ، تحقیق: د. بشار عواد معروف، ناشر: مؤسسة الرسالة - بیروت، الطبعة: الأولى، 1400هـ - 1980م.

العسقلانی الشافعی، أحمد بن علی بن حجر ابوالفضل (متوفای 852هـ)، تهذیب التهذیب، ج 7 ص 269 ، ناشر: دار الفکر - بیروت، الطبعة: الأولى، 1404 - 1984 م.

ابن تیمیه :

ابن تیمیه حرانی نیز پیرامون شخصیت ان حضرت چنین می نویسد :

و أما علی بن المسین فمن كبار التابعین و ساداتهم علما و دینا... و كان من فیار أهل العلم والدين من التابعین.

علی بن الحسین از بزرگان تابعین و بزرگان آنان از حیث علم و دین بود... و او از برگزیدگان اهل علم و دین از تابعین بود.

ابن تیمیه الحرانی الحنبلی، ابوالعباس أحمد عبد الحلیم (متوفای 728 هـ)، منهاج السنه النبویه، ج 4 ص 49 ، تحقیق: د. محمد رشاد سالم، ناشر: مؤسسة قرطبه، الطبعة: الأولى، 1406هـ..

گنجی شافعی :

گنجی شافعی نیز پیرامون آن حضرت می نویسد :

كان عابداً و فیاً، و جهاداً مفیاً.

او فردی عابد و اهل وفا و بخشنده ای با سخاوت بود.

الگنجی الشافعی، الإمام الحافظ أبی عبد الله محمد بن یوسف بن محمد القرشی، کفایة الطالب فی مناقب علی بن أبی طالب، ص 39 ، تحقیق و تصحیح و تعلیق: محمد هادی امینی، ناشر: دار احیاء تراث اهل البيت (ع)، طهران، الطبعة الثالثة، 1404هـ..

خلقیات امام سجاد علیه السلام:

در این فصل نیز به نحو مختصر به برخی از سجایای اخلاقی حضرت می پردازیم :

شمس الدین ذهبی در سیر اعلام النبلاء چنین می نویسد :

وقال قال نافع بن جبير لعلی بن المسین إنک تجالس أقواما دونا قال آتی من أنتفع بمجالسته فی دینی قال وكان نافع یمد فی نفسه وكان علی بن المسین رجلا له فضل فی الدین.

نافع بن جبیر به علی بن الحسین گفت: تو با افرادی که پست هستند می نشینی. حضرت پاسخ دادند: من با کسانی می نشینم که در دینم منفعتی داشته باشند. و نافع فرد خود بزرگبینی بود و علی بن الحسین فردی بود که در دین دارای فضل بود.

الذهبی الشافعی، شمس الدین ابوعبد الله محمد بن أحمد بن عثمان (متوفای 748 هـ)، سیر أعلام النبلاء، ج 4 ص 388، تحقیق: شعيب الأرناؤوط، محمد نعیم العرقسوسی، ناشر: مؤسسة الرسالة - بیروت، الطبعة: التاسعة، 1413 هـ..

کمک به فقرا :

ابو الفرج اصفهانی و ابو نعیم اصفهانی پیرامون این موضوع چنین می نویسند :

مدثنا المسن بن علی قال مدثنی عبد الله بن أحمد بن منبل قال مدثنی إسماعق بن موسى الأنصاری قال مدثنا یونس بن بکیر عن ممد بن إسماعق قال كان ناس من أهل المدينة يعيشون ما يدرون من أين عیشهم فلما مات علی بن المسین فقدوا ما كانوا یؤتون به باللیل.

محمد بن اسحاق نقل می کند: عده ای از مردم اهل مدینه زندگی می کردند و نمی دانستند که زندگی شان از کجا می گذرد. چون علی بن الحسین از دنیا رفت، آنچه شبانگهان به آنان می رسید قطع شد.

الأصبهانی، أبو الفرج (متوفای 356 هـ)، الأغانی، ج 15 ص 316، تحقیق: علی مهنا وسمیر جابر، ناشر: دار الفكر للطباعة والنشر - لبنان.

الأصبهانی، ابونعیم أحمد بن عبد الله (متوفای 430 هـ)، حلیة الأولیاء وطبقات الأصفیاء، ج 3 ص 136، ناشر: دار الكتاب العربی - بیروت، الطبعة: الرابعة، 1405 هـ..

ابن عساکر نیز چنین می نویسد :

أفبرنا أبو عبدالله الفراوی نا أبو بكر ممد بن عبدالله بن عمر الصمری نا أبو ممد بن أبی شریح نا أبو جعفر ممد بن أحمد بن عبدالجبار الردانی نا ممد بن زنجویة نا ابن أبی عباد نا ابن عیینة عن أبی ممرزة الثمالی :

أن علی بن المسین كان یممل الفبز باللیل علی ظهره یتبع به المساکین فی ظلمة اللیل ویقول إن الصدقة فی سواد اللیل تطفیء غضب الرب.

ابو حمزه ثمالی نقل می کند: علی بن الحسین در شب ها بر پشت خود نان را حمل می کرد و نان را در تاریکی شب به نیازمندان می رساند و می فرمود: صدقه در تاریکی شب، غضب خداوند را خاموش می کند.

ابن عساکر الدمشقی الشافعی، أبی القاسم علی بن الحسن ابن هبة الله بن عبد الله، (متوفای 571 هـ)، تاریخ مدینة دمشق وذكر فضلها وتسمیة من حلها من الأمائل، ج 41 ص 383، تحقیق: محب الدین أبی سعید عمر بن غرامة العمری، ناشر: دار الفكر - بیروت - 1995.

وی همچنین می نویسد :

أفبرنا أبو عبدالله المسین بن علی بن أحمد القاضی وأبو القاسم زاهر بن طاهر قالا نا أحمد بن منصور بن خلف نا أبو القاسم النضر

بن ممد الممى أنا المسن بن ممد بن إسحاق الأزهرى نا ممد بن زكريا الغلابى نا ابن عائشة عن أبيه عن عمه قال قال

أهل المدينة ما فقدنا صدقة السر متى مات على بن المسين.

اهل مدینه صدقه پنهانی را از دست نداند مگر زمانی که علی بن الحسین از دنیا رفت .

ابن عساکر الدمشقی الشافعی، أبی القاسم علی بن الحسن ابن هبة الله بن عبد الله، (متوفای 571هـ)، تاریخ مدینه دمشق و ذکر فضلها و تسمیه من حلها من الأمثال، ج 41 ص 384، تحقیق: محب الدین أبی سعید عمر بن غرامه العمری، ناشر: دار الفکر - بیروت - 1995.

اثر زخم بر روی بدن حضرت بعد از شهادت :

ابن کثیر دمشقی، ابن جوزی حنبلی و ابو نعیم اصفهانی پیرامون اتفاق امام سجاد سلام الله علیه و آثار برجای مانده بر روی بدن مبارک آن حضرت چنین می نویسند :

عن عمرو بن ثابت قال لما مات على بن المسين فضسلوه جعلوا ينظرون إلى آثار سواد بظهره فقالوا ما هذا فقيل كان يميل

يرب الدقيق ليلا على ظهره يعطيه فقراء أهل المدينة.

عمرو بن ثابت نقل می کند: هنگامی که امام سجاد علیه السلام از دنیا رفت، آن حضرت را غسل می دادند؛ و نگاه آنها به آثار کبودی بر پشت ایشان افتاد . سوال کردند این آثار چیست ؟ گفتند : جای کیسه های آرد است که حضرت شب ها بر پشت حمل کرده و خود برای فقرای مدینه می بردند .

ابن کثیر دمشقی، ابوالفداء إسماعیل بن عمر القرشی (متوفای 774هـ)، البداية والنهاية، ج 9 ص 114 ، ناشر: مكتبة المعارف - بیروت.

ابن الجوزی الحنبلی، جمال الدین ابوالفرج عبد الرحمن بن علی بن محمد (متوفای 597 هـ)، صفة الصفوة، ج 2 ص 96 ، تحقیق: محمود فاخوری - د . محمد رواس قلعه جی ، ناشر: دار المعرفة - بیروت، الطبعة: الثانية، 1399هـ - 1979 م .

الأصبهانی، ابونعیم أحمد بن عبد الله (متوفای 430هـ)، حلیة الأولیاء وطبقات الأصفیاء، ج 3 ص 136 ، ناشر: دار الكتاب العربی - بیروت، الطبعة: الرابعة، 1405هـ..

مهربانی امام :

یافعی پیرامون رفتار خوش امام سجاد علیه السلام با فردی که با بد رفتاری با آن حضرت رفتار کرده بود ، چنین می نویسد :

وروی انه تكلم رجل فيه وافترى عليه فقال له زين العابدين ان كنت كما قلت فاستغفر الله وان لم اكن كما قلت فغفر الله لك

فقال اليه الرجل وقبل رأسه وقال جعلت فداك لست كما قلت فاغفر لي قال غفر الله لك فقال الرجل الله اعلم ميث يجعل رسالته.

مردی در مورد حضرت صحبت کرد و به ایشان افتراء زد. امام فرمود: اگر آنچه که گفتمی در من باشد ، از خداوند طلب بخشش می کنم . و اگر در من نباشد - چنانچه تو گفتمی - خداوند تو را ببخشد . آن مرد بلند شد و سر مبارک آن حضرت را بوسید و گفت : فدایت شوم آنچه می گفتم نیستی . مرا ببخش . حضرت فرمود : خداوند تو را ببخشد. آن مرد پاسخ داد : خداوند آگاهتر است که رسالت خویش را کجا قرار دهد !

اليافعی، ابومحمد عبد الله بن أسعد بن علی بن سلیمان (متوفای 768هـ)، مرأة الجنان وعبرة اليقظان، ج 1 ص 191 ، ناشر: دار الكتاب الإسلامي - القاهرة - 1413هـ - 1993 م .

هیبت امام سجاد علیه السلام و شعر معروف فرزاد :

قضیه حج امام سجاد سلام الله علیه و هیبت آن حضرت در کتب تاریخ فریقین بسیار مشهور است که به نقل داستان آن می پردازیم .

تنوخی و ابن سمعون داستان را از قول ابو الفرغ اصفهانی چنین نقل می کنند :

قال أبو الفرغ الأصبهانی : مدتني بن ممد بن البعد و ممد بن يمى قالا : مدتنا ممد بن زكريا العلاني قال : مدتنا ابن عائشة

قال : مع هشام بن عبد الملك في خلافة الوليد أمية ومعه أهل الشام فجهد أن يستلم المجر فلم يقدر من ازدحام الناس ، فنصب له منبر فجلس عليه ينظر إلى الناس، فأقبل زين العابدين على بن المسين رضى الله عنهما، وهو أمسن الناس وجهاً، وأنظفهم ثوباً؛ وأطيبهم رائحة، فطاف بالبیت فلما بلغ المجر تمنى الناس كلهم له وأفلوا المجر ليستلمه، هيبه له وإجلالاً، فغاض ذلك هشاماً وبلغ منه، فقال رجل لهشام : من هذا أصلع الله الأمير؟ قال: لا أعرفه، وكان به عارفاً، ولكنه خاف أن يرغب فيه أهل الشام ويسمعوا منه. فقال الفرزدق ، وكان لذلك كله ماضراً: أنا أعرفه فسلنى يا شامى من هو، قال: ومن هو؟ قال:

هذا الذى تعرف البطماء و طأته ... والبیت يعرفه والمل والمريم

هذا ابن فير عباد الله كلهم ... هذا التقى النفس الطاهر العلم...

هشام بن عبد الملك در زمان برادرش همراه با اهل شام به حج رفت. مردم می خواستند تا حجر الاسود را لمس کنند ولی به علت کثرت جمعیت نمی توانستند. برای هشام منبری قرار داده شد و روی آن نشست و به مردم نگاه می کرد. امام سجاد سلام الله عليه آمد. از نظر زیبایی، زیباترین مردم و از نظر پاکی، لباسش نظیف ترین لباس ها بود و بوی ایشان، بهترین رایحه بود. وقتی خانه خدا را طواف کرد، به نزدیک حجر الاسود رسید، همه مردم کنار رفته و حجر الاسود را برای آن حضرت خالی کردند تا ایشان آن سنگ را دست بکشند. آن حضرت دارای هیبت و بزرگی بود. هشام از این قضیه عصبانی شد. مردی به او گفت: خداوند تو را اصلاح کند. این چه کسی است ای امیر؟ با اینکه حضرت را می شناخت گفت: نمی شناسم. وی می ترسید که مردم شام به او ترغیب شده و از او حرف شنوی کنند. فرزددق [شاعر معروف عرب] که حاضر این قضایا بود گفت: من او را می شناسم. ای فرد شامی از من سوال کن. آن فرد شامی گفت او کیست؟ فرزددق با شعر جواب داد که:

1- این مرد کسی است که سنگریزه های مکه جای پای او را می شناسند، خانه کعبه و بیان های حجاز از حل و حرم او را می شناسند.

2- این فرزند بهترین همه بندگان خدا است، این همان مرد پرهیزکار و پاکیزه و پاکی است که نشانه (خداوند در روی زمین) است.

البغدادی، أبو الحسين محمد بن أحمد بن إسماعيل بن عنبس (متوفای 387هـ)، أمالی ابن سمعون، ج 1 ص 8 ، طبق برنامه الجامع الكبير.

التنوخى، أبو على المحسن بن على، (متوفای: 384هـ)، المستجد من فعلات الأجواد ، ج 1 ص 303 ، طبق نرم افزار الجامع الكبير.

آزاد کردن کنیز :

برخی از علمای اهل سنت قضیه آزاد شدن کنیز حضرت را چنین نقل کرده اند :

مدثنى شيخ من أهل اليمن قد أتت عليه بضع وسبعون سنةً فيما أفبرنى يقال له عبدالله بن ممد قال سمعت عبدالرزاق يقول جعلت جارية لعلى بن المسين تسكب عليه الماء يتهياً للملاء فسقط الإبريق من يد الجارية على وجهه فشبهه فرجع على بن المسين رأسه إليها فقالت الجارية إن الله عز وجل يقول (والكافمين الغيظ) فقال لها قد كظمت غيظى قالت (والعافين عن الناس) قال قد عفا الله عنك قالت (والله يممب الممسنين) قال فاذهبى فأنت مرة.

کنیز امام سجاد سلام الله عليه برای آن حضرت آب می ریخت تا حضرت وضو گرفته و آماده نماز شوند. ظرف آب از دست او افتاد و با صورت حضرت برخورد کرد و سر مبارک ایشان شکست. حضرت سر خود را بالا آورده تا به کنیز نگاه کنند. کنیز گفت: خداوند متعال فرموده است: و کسانی که خشم خود را فرو می برند. حضرت فرمودند: خشم خود را فرو بردم. کنیز گفت: و از مردم نیز می گذرند. حضرت فرمودند: خدا از تو گذشته است. کنیز گفت : و خداوند نیکو کاران را دوست دارد. حضرت فرمودند: برو که تو آزاد شدی.

ابن عساكر الدمشقى الشافعى، أبى القاسم على بن الحسن ابن هبة الله بن عبد الله، (متوفای 571هـ)، تاریخ مدینه دمشق وذكر فضلها وتسمية من حلها

من الأمثال، ج 41 ص 387 ، تحقيق: محب الدين أبي سعيد عمر بن غرامه العمري، ناشر: دار الفكر - بيروت - 1995.

البیهقی، أحمد بن الحسين بن علی بن موسی ابوبکر (متوفای 458هـ) شعب الإيمان، ج 6 ص 317 ، تحقيق: محمد السعيد بسيوني زغلول، ناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الأولى، 1410هـ.

حزن دائمی حضرت :

این عساکر پیرامون حزن و گریه آن حضرت بعد از واقعه کربلا چنین می نویسد :

أفبرنا أبو سعد البغدادي أنا أبو عمرو بن مندة أنا المسن بن ممد بن أممدا أنا أبو المسن اللباني نا أبو بكر بن أبي الدنيا مدثني المسين بن عبدالرمن عن أبي ممزة ممد بن يعقوب عن جعفر بن ممد قال سئل على بن المسين عن كثرة بكائه فقال لا تلوموني فإن يعقوب عليه السلام فقد سبطا من ولده فبكا متى ابضت عيناه من المزن ولم يعلم أنه مات وقد نظرت إلى أربعة عشر رجلا من أهل بيتي يذمبون في غداة وامت فترون مزنهم يذهب من قلبي أبدا.

از امام صادق سلام الله عليه منقول است که فرمودند: از امام سجاد سلام الله عليه به خاطر کثرت گریه ایشان سوال کردند؟ حضرت فرمودند: مرا ملامت نکنید. یعقوب علیه السلام یکی از فرزندانش را از دست داد، از غم از دست دادن او آنقدر گریه کرد تا چشمانش سفید شد [کتابه از نابینایی] در حالی که نمی دانست او مرده است، من چهارده نفر از اهل بیتم را دیدم که در یک روز ذبح شدند. آیا گمان می کنید که غم از دست دادن آنان هرگز از قلبم خارج می شود؟

ابن عساکر الدمشقی الشافعی، أبي القاسم علی بن الحسن ابن هبة الله بن عبد الله، (متوفای 571هـ)، تاریخ مدینه دمشق و ذکر فضلها و تسمیه من حلها من الأمثال، ج 41 ص 386 ، تحقيق: محب الدين أبي سعيد عمر بن غرامه العمري، ناشر: دار الفكر - بيروت - 1995.

نتیجه :

مناقب و فضائل خلقی و خلقی امام سجاد سلام الله عليه بیش از آن است که ذکر گردد، اما از باب نمونه به برخی از نظرات علمای اهل سنت پیرامون شخصیت والای آن حضرت و همچنین به خلقیات ایشان به نحو مختصر اشاره گردید.

موفق با تنبید

گروه ییاسخ به تنبهاان

موسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه التتریف